

Wyrok z dnia 5 maja 2005 r.

III PK 20/05

Zmniejszenie się liczby zatrudnionych pracowników poniżej 51 osób w okresie obowiązywania art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.) wyłącza stosowanie tego przepisu, co nie oznacza jednak utraty prawa do wzrostu wynagrodzenia, a jedynie stwarza możliwość uzasadnionego wypowiedzenia przez pracodawcę warunków płacy tym pracownikom, którzy objęci byli tą regulacją w okresie, gdy pracodawca zatrudniał powyżej 50 pracowników.

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Herbert Szurgacz, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 maja 2005 r. sprawy z powództwa Marii B.-R. przeciwko Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w S. o nagrody roczne i zaległe wynagrodzenie, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach z dnia 9 listopada 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Powódka Maria B.-R. w sprawie przeciwko Samodzielnemu Publicznemu Zakładowi Opieki Zdrowotnej w S. wniosła o zasądzenie na jej rzecz łącznie kwoty 12.297,04 zł tytułem nagrody rocznej za lata 1999-2002 oraz łącznie kwoty 4.872,00 zł tytułem zaległego wynagrodzenia za lata 2001-2003.

Powódka od dnia 1 lipca 1991 r. była zatrudniona w Miejskim Zespole Publicznych Zakładów Lecznictwa w S. na stanowisku lekarza internisty. Na mocy uchwały Rady Miejskiej w S. z dnia 23 listopada 1998 r. Miejski Zespół Publicznych Zakładów Lecznictwa w S. przekształcony został w Samodzielny Publiczny Zakład

Opieki Zdrowotnej w S., który stał się stroną w dotychczasowych stosunkach pracy. Warunki wynagradzania powódki nie uległy zmianie. Dopiero pismem z dnia 8 września 2003 r. pozwany wypowiedział powódce warunki pracy w zakresie uprawnienia do nagrody rocznej. Okres wypowiedzenia upłynął w dniu 31 grudnia 2003 r. Od sierpnia 1990 r. do czerwca 2001 r. wynagrodzenie zasadnicze powódki wynosiło 1.347,00 zł. Od lipca 2001 r. wzrosło ono do kwoty 1.447,00 zł, a od czerwca 2002 r. do kwoty 2.000,00 zł. Od maja do grudnia 2002 r. pozwany tytułem realizacji ustawy o negocjacyjnym systemie kształtowania wynagrodzeń wypłacał powódce dodatek w kwocie 110,23 zł miesięcznie. Od stycznia 2003 r. kwota ta zwiększyła wynagrodzenie zasadnicze, które wynosiło 2.110,23 zł. Od czerwca 2003 r. nastąpiła kolejna podwyżka wynagrodzenia zasadniczego do kwoty 2.510,00 zł. Na skutek podwyżki wynagrodzenia zasadniczego, która nastąpiła z dniem 1 lipca 2001 r., miesięczne wynagrodzenie powódki, biorąc pod uwagę pochodne od wynagrodzenia zasadniczego, wzrosło o 160 zł. Z chwilą podjęcia od maja 2002 r. wypłaty miesięcznego dodatku w kwocie 110,23 zł, o którą to kwotę od stycznia 2003 r. zwiększyło się wynagrodzenie zasadnicze, miesięczne wynagrodzenie powódki w porównaniu do grudnia 2000 r. wzrosło o 270,23 zł. W styczniu 2001 r. pozwany zatrudnił 57 osób, następnie miała miejsce stopniowa redukcja zatrudnienia. W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach zasądził na rzecz powódki łącznie kwotę 10.141,04 zł tytułem nagrody rocznej za lata 2000-2003 r., w pozostałym zaś zakresie powództwo o nagrodę roczną oddalił oraz uchylił wyrok zaoczny z dnia 8 marca 2004 r. w części dotyczącej: całości zaległego wynagrodzenia za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2003 r., zaległego wynagrodzenia za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2002 r. ponad kwotę 172 zł oraz zaległego wynagrodzenia za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2001 r. ponad kwotę 1.476 zł i w tej części powództwo oddalił.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach zaskarżonym wyrokiem oddalił apelację pozwanego, podzielając ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i ich prawną ocenę. Sąd stwierdził, iż pozwany Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w S. w 1998 r. na mocy art. 23¹ k.p. stał się stroną w stosunkach pracy nawiązanych przez Miejski Zespół Publicznych Zakładów Lecznictwa. W ocenie Sądu skutkiem tego było wstąpienie przez pozwanego z mocy prawa w stosunki pracy w kształcie istniejącym przed przekształceniem. W treści stosunku pracy łączącego pozwanego z powódką istniało prawo do nagrody

rocznej wynikające pierwotnie z ustawy z dnia 10 lipca 1985 r. o rocznych nagrodach z zakładowego funduszu nagród w państwowych jednostkach organizacyjnych nie będących przedsiębiorstwami państwowymi (Dz.U. Nr 32, poz. 141 ze zm.). Sąd zaznaczył, iż świadczenie to wchodziło w skład warunków płacy powódki w czasie, gdy pozostawała pracownikiem Miejskiego Zespołu Publicznych Zakładów Lecznictwa w S., będącego podmiotem objętym zakresem wyżej wymienionej ustawy, a następnie ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników jednostek sfery budżetowej (Dz.U. Nr 160, poz. 1080 ze zm.). W ocenie Sądu pozwany był zobowiązany do wypłacania powódce nagród rocznych aż do zmiany tych warunków, tj. do dnia 31 grudnia 2003 r. Sąd powołał się przy tym na stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w tezach uzasadnienia uchwały z dnia 4 kwietnia 2000 r., III ZP 7/00 (OSNAPiUS 2000 nr 18, poz. 679).

W odniesieniu do roszczenia opartego na art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 r. Nr 1, poz. 2 ze zm.) Sąd podkreślił, iż zarówno z uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2002 r., III ZP 32/01 r. (OSNAPiUS 2003 nr 10, poz. 229), jak i uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 grudnia 2002 r., K. 43/01 (OTK-A 2002 nr 7, poz. 96), wynika, iż przepis ten jest zgodny z Konstytucją i stanowi podstawę indywidualnych roszczeń pracowników zatrudnionych w samodzielnych publicznych zakładach opieki zdrowotnej zatrudniających powyżej 50 pracowników o podwyższenie w 2001 r. przeciętnego wynagrodzenia za pracę o kwotę nie niższą niż 203 zł, natomiast w 2002 r. o kwotę nie niższą niż 110, 00 zł. Sąd stwierdził, iż pozwany w dniu wejścia w życie tego przepisu, tj. 1 stycznia 2001 r., zatrudniał powyżej 50 pracowników. Skoro jednak z chwilą zmniejszenia się zatrudnienia poniżej 50 osób pozwany zaniechał wypowiedzenia powódce warunków wynagradzania w tym zakresie, to jest wobec niej zobowiązany do realizacji wzrostu wynagrodzenia za 2001 r. i 2002 r.

W kasacji pozwany zarzucił naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie: art. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym dla pracowników sfery budżetowej; art. 2 pkt 1 i art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowaniu przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw; art. 11² k.p. oraz art. 2, 20-22, 30, 31, 65 i 165 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także naruszenie art. 316 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należało stwierdzić, iż Sąd Najwyższy nie odniósł się do zarzutu naruszenia prawa procesowego, gdyż kasacja ograniczyła się jedynie do wskazania przepisu, który zdaniem skarżącego został naruszony, całkowicie pomijając wymóg wskazania, na czym owo naruszenie miało polegać i jego uzasadnienia.

Odnosząc się z kolei do zarzutów naruszenia prawa materialnego, w pierwszym rzędzie Sąd Najwyższy rozważył te, które oparte były na naruszeniu przepisów Konstytucji. Sąd Najwyższy podzielił wyrażoną w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 grudnia 2002 r., K 43/01 (OTK-A 2002 nr 7, poz. 96) tezę, iż na gruncie norm konstytucyjnych dopuszczalna jest ingerencja państwa w drodze ustawowej w sferę wysokości indywidualnych wynagrodzeń pracowników samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej. W ocenie Sądu Najwyższego założenie, iż samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej stanowią segment struktury gospodarczej i wobec tego mają do nich pełne zastosowanie zasady sformułowane w art. 20 Konstytucji, a więc wolności działalności gospodarczej i zasada dialogu partnerów społecznych, są nietrafne, gdyż godzą w zasadnicze reguły konstytucyjne, odnoszące się do publicznej służby zdrowia zawarte w art. 68 Konstytucji, a w szczególności w ust. 2, 3 i 4. Sąd Najwyższy podzielił stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, iż „przepisy te nakładają na władze publiczne obowiązki odnośnie zapewnienia obywatelom dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej ze środków publicznych. Uznając, że system publicznej służby zdrowia, będący podstawowym ogniwem realizującym konstytucyjne obowiązki władzy publicznej zapewnienia dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej, powinien być zbudowany na zasadach ekonomicznej racjonalności, nie można ignorować faktu, że istnieją nieprzekraczalne bariery ekonomizacji tego systemu. Ich przekroczenie czyni system niezdolny do wypełnienia jego konstytucyjnej funkcji. Art. 68 ust. 2 Konstytucji przekazuje ustawie obowiązek określenia warunków udzielenia świadczeń ze środków publicznych, a więc m.in. ustalenie struktury organizacyjnej publicznej służby zdrowia. Absolutyzowanie pojęcia samodzielności, zawartego w określeniu „samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej”, nie znajduje zatem uzasadnienia w normach konstytucyjnych. Z tych względów Sąd Najwyższy uznał za niezasadny kasacyjny zarzut naruszenia wskazanych przez skarżącego przepisów Konstytucji.

Odnosząc się do kwestii zakresu podmiotowego ustawy negocjacyjnej i zakresu związania regulacją zawartą w przepisie art. 4a tej ustawy Sąd Najwyższy stwierdził, iż w ślad za dotychczasowym orzecnictwem tego Sądu (por. uchwałę z dnia 8 kwietnia 2004 r., II PZP 4/04, OSNP 2004 nr 19, poz. 326 oraz uchwałę z dnia 10 lutego 2005 r., II PZP 13/04, jeszcze nieopublikowaną) w tej sprawie należy przyjąć, iż zakresem stosowania art. 4a ust. 1 i 2 ustawy są objęte zakłady opieki zdrowotnej zatrudniające odpowiednio w dniu 1 stycznia 2001 r. i w dniu 1 stycznia 2002 r. powyżej 50 osób (art. 2 pkt 1 tej ustawy). Obniżenie w trakcie obowiązywania art. 4a ustawy negocjacyjnej liczby pracowników do 50 osób i poniżej wyłącza stosowanie jej przepisów. Nie oznacza to jednak automatycznej utraty pracowniczych uprawnień, opartych o jej regulacje. Oznacza to jedynie możliwość uzasadnionego dokonania przez pracodawcę wypowiedzeń warunków płacy tym pracownikom, którzy w okresie, kiedy pracodawca zatrudniał powyżej 50 pracowników, objęci byli regulacją art. 4a ustawy. Skoro zatem pozwany wraz ze zmniejszeniem liczby swych pracowników nie wypowiedział powodce warunków wynagrodzenia należało przyjąć, iż był on zobowiązany do wypłacania jej wynagrodzenia wysokości uwarunkowanej treścią art. 4a ustawy negocjacyjnej.

Sąd Najwyższy podziela także utrwalony w dotychczasowym orzecnictwie pogląd, iż uprawnienie do dodatkowego wynagrodzenia rocznego przysługujące na podstawie ustawy z dnia 12 grudnia 1997 r. o dodatkowym wynagrodzeniu rocznym stanowi element treści stosunku pracy pracowników zakładu przejętego w trybie art. 23¹ k.p. i wiąże nowego pracodawcę do czasu zmiany treści tego stosunku (por. uchwała z dnia 24 października 1997 r., III ZP 35/97, OSNAPiUS 1998 nr 16, poz. 474 i uchwała z dnia 11 marca 1998 r., III ZP 3/98, OSNAPiUS 1998 nr 20, poz. 588, a także uzasadnienie uchwały z dnia 4 kwietnia 2000 r., III ZP 7/00, OSNAPiUS 2000 nr 18, poz. 679). Skoro zatem pozwany dopiero pismem z dnia 8 września 2003 r. wypowiedział powodce warunki pracy w zakresie uprawnienia do nagrody rocznej, a okres wypowiedzenia upłynął w dniu 31 grudnia 2003 r., to dopiero poczynając od dnia 1 stycznia 2004 r. nagroda roczna przestała być elementem wynagrodzenia powódki i dopiero poczynając od tej daty pozwany mógł zaniechać jej wypłaty.

Trudno również w tym kontekście uznać za zasadny zarzut naruszenia art. 11² k.p., przez to, że pracownikom zatrudnionym u pozwanego przed przekształceniem wynagrodzenie roczne przysługuje, tym zaś którzy zostali zatrudnieni po tej dacie nie przysługuje. Sam fakt zróżnicowania w zakresie warunków płacowych poszczegól-

ných grup pracowników nie może bowiem stanowić uzasadnionego powodu pozbawienia tych „uprzywilejowanych” korzystniejszych warunków wynagrodzenia bez zachowania prawem przewidzianej formy.

Pomimo rzeczowej argumentacji zawartej w kasacji, która sporządzona została na bardzo wysokim poziomie, świadczącym o dużym profesjonalizmie jej autora, Sąd Najwyższy, po wnikliwym rozważeniu zawartych w niej racji nie znalazł podstaw do zmiany orzecznictwa w zakresie wiążącym się z rozpoznawaną sprawą i z tych względów na podstawie art. 393¹² k.p. orzekł jak w sentencji.

=====